

การเมืองคูเวตกับบริบทความขัดแย้งระหว่างสองขั้วอำนาจ

ชูชาติ พุฒเพ็ญ *

ข้อมูลทั่วไป

ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญคูเวตปี ค.ศ. ๑๙๙๒ กำหนดให้รัฐสภาคูเวตเป็นสภาเดียว มีจำนวนที่นั่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวมทั้งสิ้น ๕๐ ที่นั่ง มีที่มาจากการเลือกตั้งทั้งตรงและลับจากประชาชนโดยตรงแบบแบ่งเขตรวมทั้งสิ้น ๕ เขตเลือกตั้ง และให้มีฝ่ายบริหารโดยเจ้าผู้ครองรัฐใช้พระราชอำนาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการจัดตั้งรัฐบาล ทั้งนี้คณะรัฐมนตรีมีได้ไม่เกิน ๑ ใน ๓ ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดหรือไม่เกิน ๑๖ คน ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาจได้รับการแต่งตั้งควบตำแหน่งรัฐมนตรีอีกตำแหน่งหนึ่งย่อมกระทำได้โดยไม่ขาดจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร^๑

คุณสมบัติสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วย

๑. มีสัญชาติคูเวตโดยกำเนิด
๒. มีคุณสมบัติครบถ้วนตามสิทธิของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง
๓. มีอายุครบ ๓๐ ปี บริบูรณ์นับตั้งแต่วันเลือกตั้ง
๔. เป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านการอ่านและเขียนภาษาอาหรับได้เป็นอย่างดี

อายุของสภา

อายุของสภาผู้แทนราษฎรมีวาระคราวละ ๔ ปี นับแต่วันประชุมนัดแรก และอนุญาตให้สมาชิกฯ ที่หมดวาระตามอายุของสภาสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งรอบใหม่ได้

การประชุมของรัฐสภา

เจ้าผู้ครองรัฐออกพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมสภาผู้แทนราษฎรในเดือนตุลาคมของทุกปี และให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเรียกประชุมสมาชิกฯ เป็นสมัยวิสามัญโดยออกเป็นพระราชกฤษฎีกาขอเปิด

* นักวิเทศสัมพันธ์ ข้าราชการพิเศษ (ภาษาอาหรับ) สำนักภาษาต่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

^๑ รัฐบาลชุดก่อนเลือกตั้งครั้งล่าสุดในปี ค.ศ. ๒๐๑๖ มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้ที่นั่งในสภาและได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอีกตำแหน่งหนึ่ง มีจำนวนรวม ๓ คน ซึ่งรัฐสภาคูเวตเรียกว่า “มุฮัลลิล” โดยส่วนใหญ่จะเป็นตำแหน่งรัฐมนตรี ที่กำกับดูแลกิจการสภาผู้แทนราษฎร (วิปสภา) รัฐมนตรีกิจการทั่วไป รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการสื่อสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกิจการท้องถิ่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขและกิจการศาสนาอิสลาม เป็นต้น

ประชุมสมัยวิสามัญเป็นพิเศษ กรณีที่เห็นว่ามีความประเด็นเร่งด่วน หรือให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสียงข้างมาก เสนอญัตติให้เปิดประชุมสมัยวิสามัญ และไม่อนุญาตให้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรระหว่างสมัยประชุม วิสามัญพิจารณาเรื่องอื่นนอกประเด็นจากที่ได้เสนอญัตติไว้ล่วงหน้า

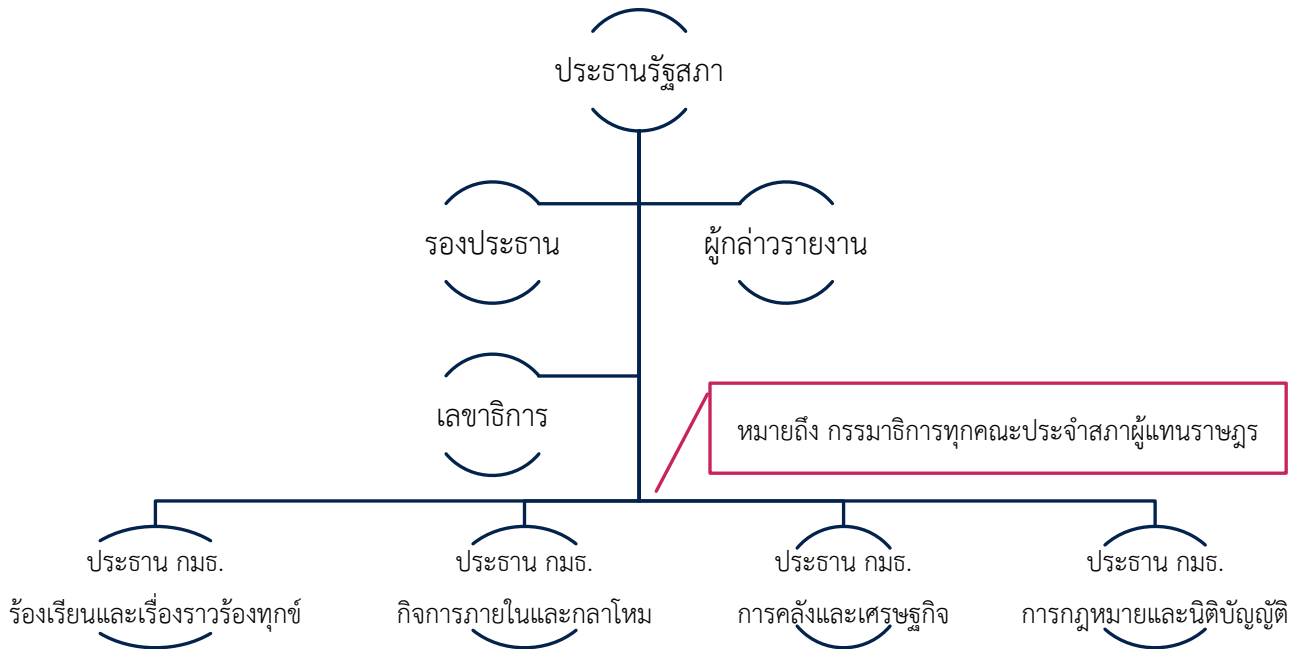
คณะกรรมการการถาวรประจำสภาผู้แทนราษฎร^๒

๑. คณะกรรมการร้องเรียนและเรื่องราวร้องทุกข์
๒. คณะกรรมการกิจการภายในและกลาโหม
๓. คณะกรรมการการคลังและเศรษฐกิจ
๔. คณะกรรมการการกฎหมายและนิติบัญญัติ
๕. คณะกรรมการการศึกษา และวัฒนธรรม
๖. คณะกรรมการการสาธารณสุข สังคม และแรงงาน
๗. คณะกรรมการการต่างประเทศ
๘. คณะกรรมการสวัสดิการสาธารณะ
๙. คณะกรรมการการจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน
๑๐. คณะกรรมการคุ้มครองการใช้งบประมาณแผ่นดิน
๑๑. คณะกรรมการพิจารณาประเด็นความจำเป็นเร่งด่วน

^๒ รัฐสภาควมมีคณะกรรมการวิสามัญซึ่งตั้งขึ้นเพื่อศึกษาประเด็นเร่งด่วนเป็นการเฉพาะ อาทิ คณะกรรมการกิจการเยาวชนและกีฬา / การเคหะ / สภาพแวดล้อมแรงงาน / สิ่งแวดล้อม / สิทธิมนุษยชน / พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ / อุบัติภัยจากฝนตกหนัก / สตรีและครอบครัว / ผู้พิการและด้อยโอกาส

โครงสร้างสำนักประธานรัฐสภา

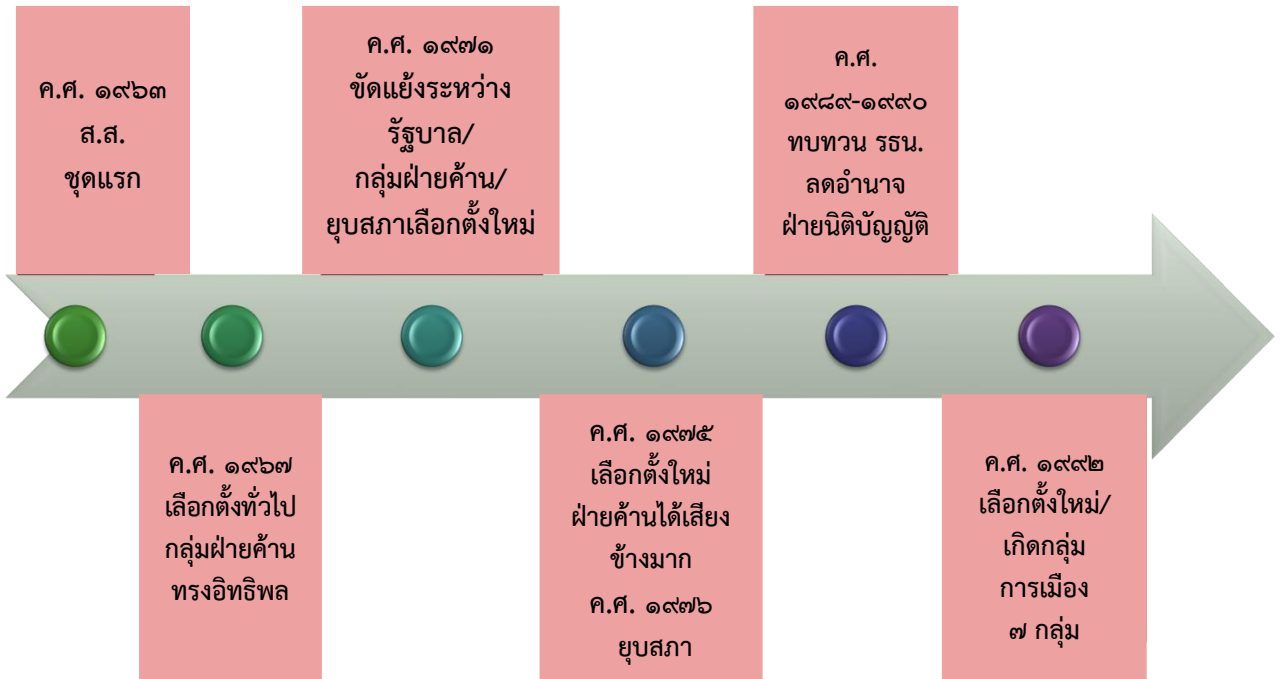

บริบทการเมืองคูเวต : อุดมการณ์ หรือ จารีต

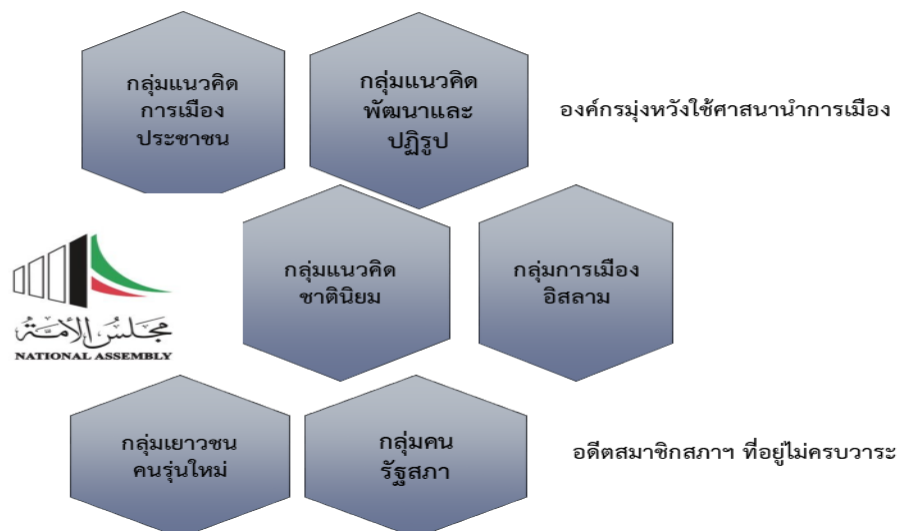
วิถีการเมืองในระบบรัฐสภาของคูเวตมีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ย้อนกลับไปในปี ค.ศ. ๑๙๖๑ สภาร่างรัฐธรรมนูญได้วางพื้นฐานระบบการเมืองโดยรัฐสภาและการเลือกตั้งจรรยาเป็นที่มาของสภาผู้แทนราษฎร สมัยแรกในปี ค.ศ. ๑๙๖๓ แต่การเมืองคูเวตในระบบรัฐสภาอ่อนแอไร้เสถียรภาพมาโดยตลอด มีความพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยมีการเสนอให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ๕๐ ที่นั่ง และอีก ๒๕ คน มาจากการแต่งตั้งจากเจ้าผู้ครองรัฐ เพื่อให้สามารถถ่วงดุลและยึดหยุ่นมากกว่าที่ผ่านมาแต่เป็นเพียงร่างไม่มีผลใช้บังคับ

ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๙๒ ได้มีการจัดการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นอีกครั้งโดยมีกลุ่มการเมืองทั้งหมด ๗ กลุ่ม ซึ่งในช่วงนั้นบรรยากาศทางการเมืองสะท้อนให้เห็นการแบ่งอำนาจชัดเจนระหว่างอำนาจนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร เนื่องจากบริบทการทำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งแสดงบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบฝ่ายบริหารอย่างเข้มข้น และบรรยากาศการเมืองในคูเวตมักสะกดและเกิดสภาวะตกลมอากาศหลายครั้งในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ทำให้เห็นภาพของการยุบสภาเกิดขึ้นบ่อยครั้ง

เส้นทางประชาธิปไตยยุคเวทก่อนเริ่มสหัฐวรรษ

หากพิจารณาบริบทการเมืองยุคเวทพบว่า เป็นระบบการเมืองที่ไม่มีพรรคการเมือง แต่มีกลุ่มการเมืองตามจารีต กลุ่มสายตระกูล ถือเป็นความร่วมมือในลักษณะของสมาคมที่แฝงรูปแบบความเป็นพรรคโดยพฤตินัย เนื่องจากการรวมตัวของคนในชุมชนเป็นการเมืองเชิงพื้นที่ที่ต้องการให้สังคมเกิดความร่วมมือสามารถผลักดันให้เกิดเป็นมายาคติเชิงซ้อนด้วยการแสวงหาจุดร่วมเพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน บางครั้งอาจไม่ใช่เรื่องทางการเมืองแต่เป็นการแสดงออกถึงเจตนาตามเสรีภาพของพลเมือง

อย่างไรก็ดี ภาพของกลุ่มการเมืองเริ่มสะท้อนให้เห็นชัดโดยเฉพาะหลังสงครามอ่าวเปอร์เซียในปี ค.ศ. ๑๙๙๑ ซึ่งเป็นช่วงการปลดแอกจากการรุกรานของอิรัก และคูเวตได้รับอิสรภาพมีอำนาจอธิปไตย กลับคืนมา ในช่วงนี้กลุ่มการเมืองเริ่มแสดงบทบาททางการเมืองและการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะกระแสการเมืองอิสลาม (Political Islam) ภายใต้ชื่อของกลุ่มภารตมุสลิม (Muslim Brotherhood) และกลุ่มอนุรักษนิยมที่ใช้ชื่อว่า “ซาลาฟีย์ (Salafism)” อีกทั้งยังมีกลุ่มแนวคิดเสรีนิยม และสังคมนิยมเกิดขึ้นเช่นเดียวกัน ทำให้การรวมตัวของกลุ่มการเมืองคูมีเสถียรภาพมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงต้นสหัสวรรษ ซึ่งกลุ่มการเมืองต่าง ๆ มีทิศทางการเมืองชัดเจน รวมทั้งมีกิจกรรมที่หลากหลายภายใต้บริบทแนวคิดการเมืองที่แต่ละกลุ่มยึดถือเป็นหลักการพื้นฐาน เช่นการยึดโยงกระแสแนวคิดการเมืองอิสลาม (Political Islam) สังคมนิยม เสรีนิยม แม้ว่าแต่ละกลุ่มการเมืองจะมีแนวคิดที่แตกต่างกันบ้าง หรือบางครั้งมีความขัดแย้งกันบ้างในแนวปฏิบัติ แต่หากวิเคราะห์การทำหน้าที่ในรัฐสภาพพบว่า กลุ่มการเมืองต่าง ๆ คงยึดรูปแบบการเมืองท้องถิ่นของตนผ่านเสรีภาพในการลงมติ ไม่ใช่รูปแบบของการแสดงจุดยืนเพื่อสะท้อนอุดมการณ์ทางการเมืองและเน้นผลของการลงมติแบบไม่แตกแถวหรือกล่าวได้ว่าต้องให้เป็นเสียงเดียวกัน อย่างไรก็ตาม การทำหน้าที่ของกลุ่มการเมืองคูเวตมีผลสะท้อนบทบาทเดียวกันคือการชักฟอกรัฐบาลเสมือนฝ่ายค้านทำหน้าที่ตรวจสอบฝ่ายบริหารนั่นเอง

พัฒนาการทางการเมืองกับความเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ

การรวมตัวของกลุ่มการเมืองนับตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๐๑ จนถึงปัจจุบัน มีพัฒนาการสะท้อนให้เห็นว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังคงยึดจารีตแนวคิดแบบเดิมเชิงพื้นที่ที่ยังรากลึกมาจากอดีต แต่มีพัฒนาการเชิงระบบด้วยพื้นฐานปัจจัยและการแปรสภาพของสังคมที่หลากหลาย หรืออาจเพราะเกิดความเปลี่ยนแปลงเชิงอุดมการณ์ตามตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

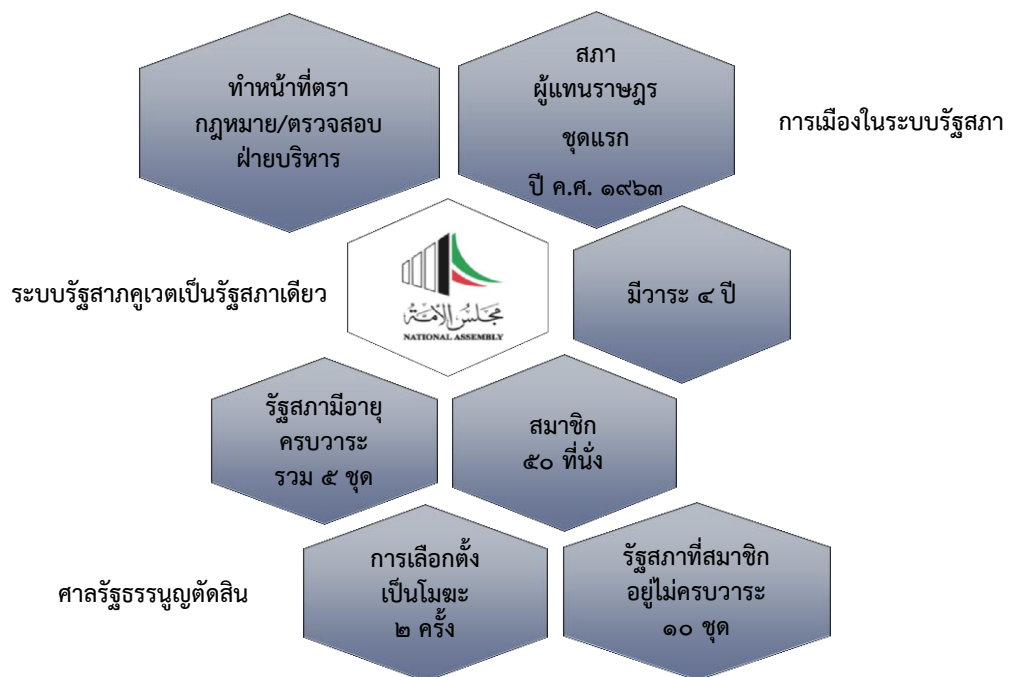
๑. บทบาทของเยาวชนคนรุ่นใหม่ นับเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มเยาวชนที่ต้องการสะท้อนเสรีภาพทางความคิด และต้องการการขับเคลื่อนประชาธิปไตยในคูเวต เพราะที่ผ่านมาเห็นได้ชัดว่า ในระยะหลัง ๆ เยาวชนเริ่มมีบทบาทนำในทางการเมืองจนทุกฝ่ายต้องหันมาให้ความสนใจ เนื่องจากคนกลุ่มนี้ใช้กลไกการทำงานและการติดต่อประสานงานโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นหลัก อาจกล่าวได้ว่า กระแสการเคลื่อนไหวทางการเมืองของบรรดาคนรุ่นใหม่ฉายภาพมาอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในช่วงปี ค.ศ. ๒๐๐๕ มีกระแสเรียกร้องให้ยกระดับการมีส่วนร่วมของสตรีให้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งและลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อทำหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎร และประเด็นนี้กลายเป็นเรื่องร้อนที่แต่ละฝ่ายทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แกนนำกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ต้องเร่งหาทางออกท่ามกลางกระแสกดดันของกลุ่มเยาวชนที่ออกมารวมตัวกันมากมาย ทั้งแกนนำเยาวชนและนักศึกษาที่ออกมาเรียกร้องทั่วประเทศ การรวมตัวของกลุ่มเยาวชนสามารถสร้างแรงกดดันให้ทุกภาคส่วนการเมืองในขณะนั้นเร่งหาแนวทางเพื่อให้กระบวนการปฏิรูปทางการเมืองเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

๒. ความนิยมกระแสการเมืองอิสลาม (Political Islam) ตัวแปรดังกล่าวสร้างการเปลี่ยนแปลงในบริบทการเมืองคูเวตอย่างยิ่งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปี ค.ศ. ๒๐๑๒ เนื่องจากเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับเหตุการณ์อาหรับสปริงส์ (Arab Spring) ที่ลุกลามอยู่ในภูมิภาคโลกอาหรับสะท้อนให้กลุ่มการเมืองนิยมกระแสการเมืองอิสลาม (Political Islam) กลายเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางในสังคมคูเวตจนส่งผลให้การเลือกตั้งในปี ค.ศ. ๒๐๑๒ กลุ่มแนวความคิดการเมืองอิสลาม (Political Islam) อย่างกลุ่มภารตภาพมุสลิม (Muslim Brotherhood) และกลุ่มซาลาฟี (Salafism) กวาดที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรคูเวตไปได้ถึง ๒๗ ที่นั่ง รวมกับที่นั่งของกลุ่มการเมืองอื่น ๆ ที่สะท้อนภาพฝ่ายค้านอีกบางส่วนรวมกันแล้วมีจำนวนฝ่ายค้านมากถึง ๓๔ ที่นั่ง จากทั้งหมด ๕๐ ที่นั่ง นับว่าเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกินกึ่งหนึ่งและถือเป็นเสียงข้างมาก หากวิเคราะห์ถึงกระแสการเมืองอิสลาม (Political Islam) ที่ได้อันานิสงส์จากเหตุการณ์อาหรับสปริงส์ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกันพอเหมาะพอเจาะกับการเลือกตั้งปี ค.ศ. ๒๐๑๒ แต่ปัจจัยนี้อาจไม่ใช่บทสรุปของฝ่ายค้านที่สามารถกวาดที่นั่งในสภาจนได้ครองเสียงข้างมาก เพราะเมื่อพิจารณาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามข้อเท็จจริงพบว่า ในช่วงนั้นฝ่ายบริหารมีประเด็นที่เป็นข้อครหาว่าลุแก่อำนาจและใช้อำนาจการบริหารประเทศผิดพลาด ใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินเพื่อผลประโยชน์ตนเองและพวกพ้อง มีการคอร์รัปชันอย่างมโหฬาร โดยเฉพาะการกล่าวโทษอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดก่อนหน้าปี ค.ศ. ๒๐๐๙ ในข้อกล่าวหาว่ารับสินบนจากรัฐบาลยุคของเซนาตริ อัลมุฮัมมัด อัลศอบาห์ ที่เห็นชอบผ่านการอนุมัติโครงการต่าง ๆ โดยมีขอบ และมีการให้ฉายารัฐบาลขณะนั้นว่า “รัฐบาลฉ้อราษฎร์” ทำให้ผู้นำรัฐบาลขณะนั้นสั่นคลอนจนในที่สุดต้องเปลี่ยนรัฐบาลมาสู่การนำของเชคญาบิร อัลมุบาร็อก ภายหลังกลุ่มการเมืองฝ่ายค้านที่ได้เสียงข้างมากในสภาทำหน้าที่ตรวจสอบฝ่ายบริหารอย่างเข้มข้นโดยเฉพาะกลุ่มการเมืองอิสลาม (Political Islam) พุ่งเป้าโจมตีคณะรัฐบาลเป็นรายบุคคล โดยอาศัยกลไกการตรวจสอบของสภาทั้งการเสนอญัตติ กระทู้ถาม จนบรรยากาศของรัฐสภาเต็มไปด้วยความวุ่นวาย ถกเถียงโต้แย้งกันไปมาอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน เนื่องจากการชกฟอกรัฐบาลแบบถึงลูกถึงคนหวังผลให้เกิดการปฏิรูประบบสถาบันเจ้าผู้ครองรัฐ หรือ อะมีร์ และเน้นโจมตีรัฐมนตรีที่มีเชื้อเจ้า อันเป็นวิถีการดำเนินการจากกลุ่มการเมืองอิสลาม (Political Islam) โดยเฉพาะกลุ่มภารตภาพมุสลิม (Muslim Brotherhood) โดยไม่ฟังเสียงฝ่ายค้านกลุ่มอื่น ๆ ทำให้บางครั้งเกิดกระแสขัดแย้งภายในกลุ่มฝ่ายค้านตนเอง

๓. ปรากฏการณ์ตุลาการภิวัตน์ หลังมีพระบรมราชโองการให้ยุบสภาเดือนธันวาคม ๒๐๑๑ และให้จัดการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๐๑๒ ผลจากการเลือกตั้งครั้งนี้ทำให้กลุ่มการเมืองกระแสอิสลามได้ครองที่นั่งเสียงส่วนใหญ่ ๒๗ ที่นั่ง และกลุ่มฝ่ายค้านอื่น ๆ รวมทั้งสิ้น ๓๔ ที่นั่ง ทำให้บรรยากาศการประชุมรัฐสภาเสมือนเป็นสนามความขัดแย้งระหว่างรัฐสภากับรัฐบาลแบบเปิดหน้า เมื่อฝ่ายบริหารเผชิญหน้ากับฝ่ายนิติบัญญัติบ่อยครั้ง ทำให้ฝ่ายตุลาการต้องเข้ามารับบทหนักคลี่คลายปัญหา เช่น กรณีที่รัฐบาลส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยการเข้าสู่อำนาจของกลุ่มการเมืองฝ่ายค้าน

ที่แฝงเจตนาล้มล้างระบอบการปกครอง ทำให้วาทกรรมความไม่จงรักภักดีผุดขึ้นมาในสังคมคูเวต ต่อมา ศาลรัฐธรรมนูญออกคำวินิจฉัยและมีคำสั่งให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปี ค.ศ. ๒๐๑๒ เป็นโมฆะ และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดนี้หมดวาระ สิ้นสมาชิกภาพในเดือนมิถุนายนปีเดียวกัน พร้อมคำสั่งแนบท้ายให้สมาชิกสภาชุดใหม่ได้รับเลือกตั้งปี ค.ศ. ๒๐๑๔ ที่สิ้นสมาชิกภาพก่อนหมดวาระ กลับมาทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนไปพลางก่อน จนกว่าจะกำหนดวันเลือกตั้งใหม่ พร้อมบทลงโทษตัดสิทธิ์ทางการเมือง ห้ามมิให้ผู้สมัครที่มาจากกลุ่มการเมืองฝ่ายค้านชุดที่ได้รับการเลือกตั้งมาในปี ค.ศ. ๒๐๑๒ เข้าสู่ถนนการเมืองอีก เนื่องจากมีเจตนายุยงปลุกปั่นคัดค้านร่างแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเลือกตั้ง กรณีการออกเสียงโดยใช้ระบบหนึ่งคนหนึ่งเสียง ซึ่งเรื่องนี้เองทำให้บรรยากาศของการเมืองคูเวตในปี ค.ศ. ๒๐๑๒ ยิ่งทวีความขัดแย้งรุนแรง เนื่องจากกลุ่มการเมืองฝ่ายค้านได้เปลี่ยนการอภิปรายจากห้องประชุมลงสู่การเมืองบนท้องถนน และได้รับกระแสตอบรับจากประชาชนอย่างกว้างขวาง เพราะประชาชนส่วนใหญ่เห็นพ้องตามนโยบายและเป้าหมายของฝ่ายค้านที่ต้องการให้มีการปฏิรูปสถาบัน และโครงสร้างอำนาจของฝ่ายบริหารโดยการเลือกตั้งจากประชาชน กระทั่งต่อมาในปี ค.ศ. ๒๐๑๓ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเดือนธันวาคม ๒๐๑๓ เป็นโมฆะอีกครั้ง และให้กำหนดวันเลือกตั้งใหม่ตามกรอบเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด

รัฐสภาคูเวต

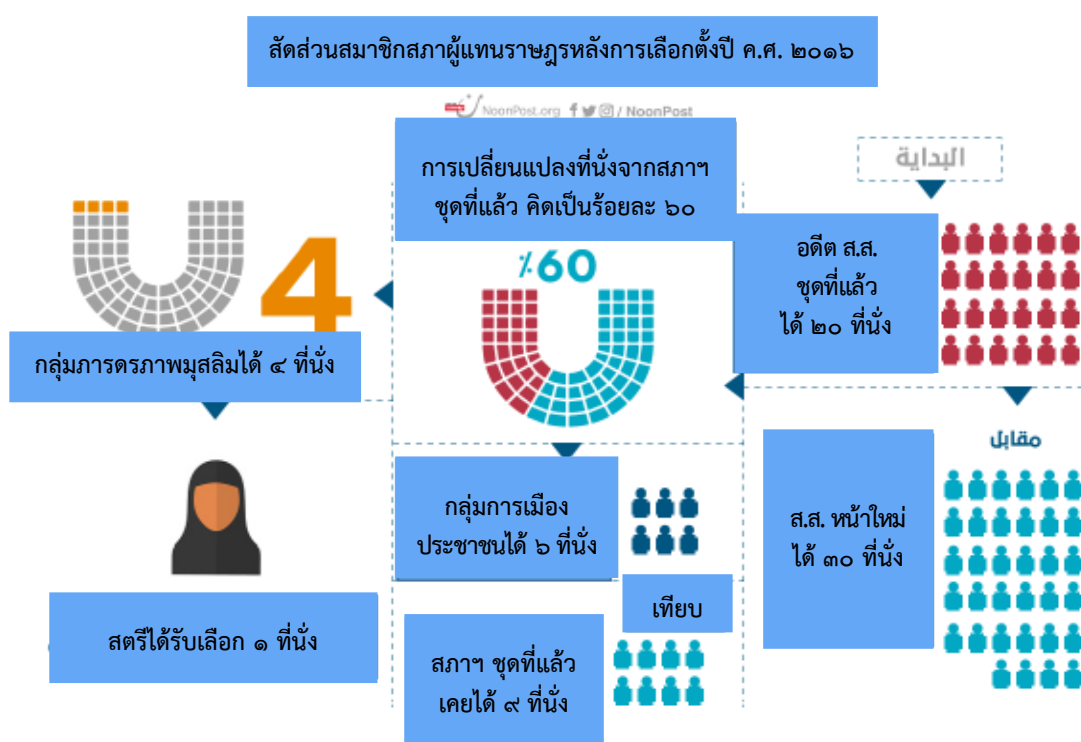
ส่วนประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง กรณีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเลือกตั้งที่กำหนดให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งลงคะแนนเลือกผู้สมัครได้เพียงหนึ่งคนเท่านั้น จากเดิมหนึ่งเสียงเลือกผู้สมัครได้สี่คนในแต่ละเขตเลือกตั้ง โดยศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องและพิจารณาว่าประเด็นดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยศาลรัฐธรรมนูญได้ตัดสินว่า การแก้ไขระบบการออกเสียงเลือกตั้งชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทำให้กลุ่มการเมืองฝ่ายค้านแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ด้วยการคว่ำบาตรไม่ส่งผู้สมัครลงเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไปสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒ ครั้ง ทำให้บรรยากาศการเมืองคูเวตต้องสะดุดตกหลุมอากาศไม่สามารถเดินต่อไปได้ในที่สุดมีพระบรมราชโองการให้ยุบสภาในปี ค.ศ. ๒๐๑๓ ถือเป็น การยุบสภาครั้งที่ ๔ นับตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๐๖ เป็นต้นมา

ตารางแสดงเส้นทางการยุบสภาคูเวตนับตั้งแต่เริ่มสหัสวรรษใหม่

ปีที่ยุบสภา	เหตุแห่งการยุบสภา	วันเลือกตั้งใหม่
พฤษภาคม ๑๙๙๙	ฝ่ายนิติบัญญัติใช้กลไกตามรัฐธรรมนูญแบบไม่สร้างสรรค์และเกินเลยขอบเขต	๑๗ กรกฎาคม ๑๙๙๙
พฤษภาคม ๒๐๐๖ (สตรีได้สิทธิ์ลงสมัครเลือกตั้ง)	เกิดวิกฤตการเมืองผลจากการเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายแบ่งเขตเลือกตั้ง	๒๙ มิถุนายน ๒๐๐๖
มีนาคม ๒๐๐๘	นายกรัฐมนตรีพร้อมคณะรัฐมนตรีลาออก	๑๗ พฤษภาคม ๒๐๐๘
มีนาคม ๒๐๐๙	เกิดประเด็นโต้แย้งกรณีเสนอให้จำกัดอำนาจการตรวจสอบด้วยกลไกรัฐสภา	๑๖ พฤษภาคม ๒๐๐๙
ธันวาคม ๒๐๑๑	เกิดวิกฤตการเมืองระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติรวมถึงกระแสการชุมนุมขับไล่รัฐบาลโดยกลุ่มผู้ชุมนุมพยายามบุกเข้าอาคารรัฐสภา	๒ ตุลาคม ๒๐๑๒
ตุลาคม ๒๐๑๒ (มีการแก้ไขกฎหมายเลือกตั้ง)	ศาลรัฐธรรมนูญตัดสินให้ยุบสภาและให้นำสมาชิกสภาชุดปี ค.ศ. ๒๐๐๙ ปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อน หลังจากนั้นศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้การเลือกตั้งใช้ระบบเสียงเดียวเบอร์เดียว/เกิดกระแสต่อต้านจากกลุ่มฝ่ายค้านอย่างกว้างขวาง	๒๗ กรกฎาคม ๒๐๑๓

ปีที่ยุบสภา	เหตุแห่งการยุบสภา	วันเลือกตั้งใหม่
ธันวาคม ๒๐๑๓	ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้การเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาเป็นโมฆะเนื่องจากการแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ	
ตุลาคม ๒๐๑๖	มีการยื่นกระทู้ถามเพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจและการบริหารงบประมาณของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจนนำไปสู่การลาออกของคณะรัฐมนตรี	๒๖ พฤศจิกายน ๒๐๑๖ สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๑๕

ข้อมูลสัดส่วนที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรหลังประกาศผลการเลือกตั้งครั้งล่าสุด ปี ค.ศ. ๒๐๑๖

อนาคตการเมืองหลังการเลือกตั้งปี ค.ศ. ๒๐๑๖

หลังวิกฤตการเมืองปี ค.ศ. ๒๐๑๒ เป็นต้นมารวมระยะเวลา ๔ ปี ที่กลุ่มการเมืองฝ่ายค้าน แสดงจุดยืนคว่ำบาตรการเลือกตั้ง เป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์และเห็นต่างกรณีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเลือกตั้งที่ยกเลิกสิทธิการเลือกผู้สมัครจากเดิม ๑ เสียง ๔ คน โดยแก้ไขเพิ่มเติมให้ผู้มีสิทธิออกเสียงได้ ๑ เสียง ๑ คน

กระทั่งมาถึงการเลือกตั้งครั้งล่าสุดปี ค.ศ. ๒๐๑๖ กลุ่มฝ่ายค้านที่เคยคว่ำบาตรได้หวนกลับคืนสู่สนามเลือกตั้งอีกครั้งตามข้อเสนอของเจ้าผู้ครองรัฐที่หวังให้ทุกฝ่ายอยู่บนครรลองประชาธิปไตย โดยในการเลือกตั้งครั้งนี้ยังคงเชื่อมโยงกับจารีตเดิม คือการปะทะกันระหว่างสำนักคิดซุนนีย์กับชีอะห์ หรือการยึดโยงกับหลักคิดเชิงจารีตของกลุ่มอิสลามีย์ กลุ่มอิกวานีย์ กลุ่มซาลาฟีย์ (Salafism) รวมทั้งกลุ่มสายตระกูลและดูเหมือนว่าจะมีพัฒนาการเชิงอุดมการณ์ยกระดับให้เกิดความหลากหลายในสนามการเมืองคูเวตจนสามารถจัดตั้งกลุ่มขึ้นตามแนวคิดและอุดมการณ์ทางการเมือง ตามตาราง ดังนี้

กลุ่มการเมืองฝ่ายค้านในการเลือกตั้งปี ค.ศ. ๒๐๑๖		
กลุ่มการเมือง	จำนวนกลุ่ม (สังกัด)	แนวคิด/อุดมการณ์
ซาลาฟีย์ (Salafism)	๒ กลุ่ม	อิสลามซุนนีย์/ จารีตนิยม
ชีอะห์	๓ กลุ่ม	อิสลามชีอะห์/ จารีตนิยม
เสรีนิยม	๒ กลุ่ม	ปฏิรูปเศรษฐกิจ
อิกวานีย์ : ภารดรภาพมุสลิม (Muslim Brotherhood)	๑ กลุ่ม	การเมืองอิสลาม/ปฏิรูปการเมืองทั้งระบบ
กลุ่มประชานิยม	๒ กลุ่ม	วิถีชุมชน /สภาพความเป็นอยู่ของสังคม

อย่างไรก็ตามหากวิเคราะห์อนาคตของรัฐสภาคูเวตหลังการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๑๕ ในปี ค.ศ. ๒๐๑๖ จนถึงขณะนี้เข้าสู่ปีที่ ๓ ของสมัยการประชุมสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบัน ซึ่งมีสัดส่วนของแนวคิดกลุ่มฝ่ายค้าน จำนวน ๒๔ ที่นั่ง ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดคือ ๕๐ ที่นั่ง โดยกลุ่มฝ่ายค้านดังกล่าว ประกอบด้วย สัดส่วนของกลุ่มการเมืองจากสายอนุรักษนิยม เสรีนิยม กลุ่มชาติตระกูล นอกจากนี้พบว่า การเลือกตั้งครั้งนี้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่จำนวน ๑ ใน ๓ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด และเมื่อผลการเลือกตั้งเป็นเช่นนี้ย่อมวิเคราะห์ผลกระทบต่าง ๆ ที่จะตามมาได้ว่า ด้วยบริบทการเมืองของกลุ่มฝ่ายค้านที่หวนสู่ถนนการเมือง และได้รับเลือกตั้งจนเข้าสู่อำนาจตามครรลองประชาธิปไตย

จนสามารถครองเสียงในสภาได้มากถึง ๒๔ ที่นั่ง นับเป็นความท้าทายของฝ่ายบริหารที่ต้องการดำเนินนโยบายต่าง ๆ อย่างรัดกุม เพราะกลุ่มแนวคิดฝ่ายค้านยังคงทรงพลัง และมักใช้กลไกของอำนาจตามระบบรัฐสภาอย่างเข้มข้น เพื่อตรวจสอบและถ่วงดุลฝ่ายบริหาร และดูเหมือนว่าข้อกังวลจะตกอยู่กับฝ่ายบริหารที่ต้องเดินทางประเทศต่อไป แม้จะเผชิญกับความท้าทายมากมายในสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนไป ทั้งความท้าทายภายในประเทศและนอกประเทศ ทั้งจากปัญหาสังคม เช่น ปัญหาคนไร้สัญชาติ ปัญหาแรงงานต่างด้าว ปัญหาปากท้อง ปัญหาเศรษฐกิจ อัตราว่างงาน และประเด็นระหว่างประเทศ ทั้งความขัดแย้งในภูมิภาคระหว่างกลุ่มประเทศผู้คว่ำบาตรกาตาร์^๓ สงครามกลางเมืองในเยเมน ความตึงเครียดระหว่างสหรัฐฯ-อิหร่าน และการคุกคามของการก่อการร้ายข้ามชาติ รวมถึงกรณีราคาน้ำมันในตลาดโลกที่เกิดความผันผวนมาโดยตลอดจากหลาย ๆ ปัจจัย ซึ่งหากเส้นทางการเมืองในระบบรัฐสภาและการบริหารประเทศเกิดแรงต้านจนต้องสะดุด หรือเกิดอุบัติเหตุทางการเมืองจนถล่มเข้าสู่วังวนเดิมจากการปะทะกันระหว่างสองขั้วอำนาจ ส่งผลให้การเมืองในอนาคตไม่สามารถเดินทางต่อไปได้และเข้าสู่กลไกของการยุบสภาในที่สุด และสัญญาณเหล่านี้เริ่มปรากฏให้เห็นเค้าลางบ้างแล้ว ยิ่งในระยะหลัง ๆ รัฐบาลมักใช้รูปแบบการป้องปรามกลุ่มฝ่ายค้านด้วยกลวิธีแบบใหม่ที่หลายคนมองว่าเป็นเกมการเมืองแบบไม่สร้างสรรค์

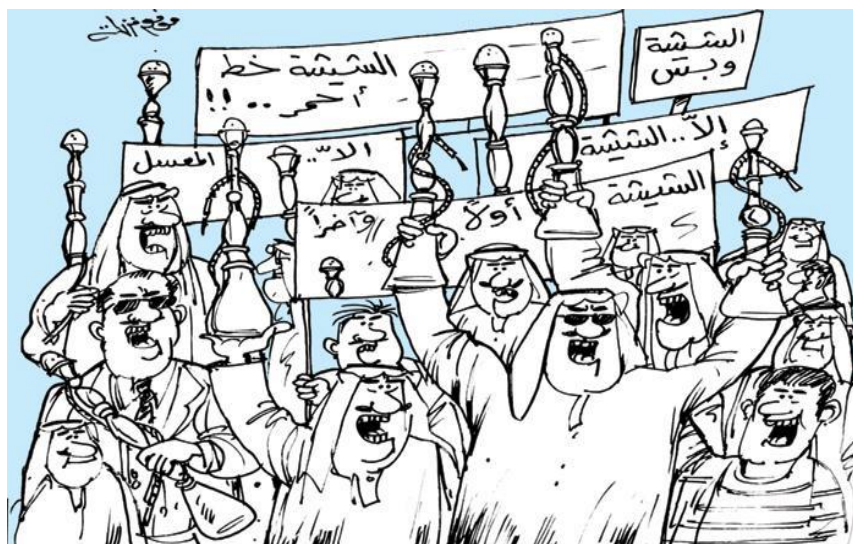
การถอดสัญชาติ อาวุธชนิดใหม่ทางการเมือง

บรรยากาศของสภาผู้แทนราษฎรในระยะหลังโดยเฉพาะช่วงปี ค.ศ. ๒๐๑๗ มีการปรับแนวทางการตอบโต้ของฝ่ายบริหารอย่างชัดเจน เห็นได้จากกระแสการถอดสัญชาติที่ฝ่ายบริหารมักใช้เป็นอาวุธทางการเมืองชนิดใหม่และนำมาบังคับใช้อย่างแพร่หลาย ดังมีตัวอย่างให้เห็นในปี ค.ศ. ๒๐๑๗ รัฐบาลคูเวตได้อาศัยอำนาจตามมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการถอดสัญชาติ โดยใช้บังคับกับพลเมืองคูเวตหลายสิบคน รวมถึงบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่ในแวดวงการเมืองซึ่งมีแนวคิดเห็นต่างกับรัฐบาล รวมถึงสื่อมวลชน และนักการศาสนา โดยอ้างถึงเหตุผลด้านความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งรัฐ หรือบางครั้งมีการอ้างข้อกฎหมายว่าด้วยการได้สัญชาติ หรืออ้างเหตุผลความเสียหายต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของประเทศ ขณะที่ผู้ได้รับผลกระทบได้หันหน้าเข้าหาศาลปกครองสูงสุดเพื่อให้คุ้มครองกรณีดังกล่าว โดยขอให้มติคณะรัฐมนตรีกรณีการถอดสัญชาติกลุ่มบุคคลที่กล่าวมาข้างต้นเป็นสิ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และมีคำสั่งให้คืนสัญชาติแก่บุคคลที่มีผลจากมติคณะรัฐมนตรีรวมทั้งสิ้น ๔๖ คน^๔

^๓ ๔ ประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลางที่คว่ำบาตรกาตาร์ ประกอบด้วย ซาอุดีอาระเบีย บาห์เรน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และอียิปต์

^๔ การต่อสู้คดีของกลุ่มฝ่ายค้านเป็นไปตามแนวทางและช่องทางตามกฎหมาย ดังนั้น เพื่อต่อสู้ข้อกล่าวหาดังกล่าวจึงต้องพึ่งกระบวนการพิจารณาของศาลยุติธรรม ทั้งนี้ กระบวนการคืนสัญชาติตามคำสั่งศาลย่อมไม่ครอบคลุมตามจำนวนของผู้ถูกกล่าวหาทุกคน เนื่องจากต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องเป็นรายบุคคล ทำให้กลุ่มฝ่ายค้านไม่พอใจและเรียกร้องให้รัฐบาลยุติการใช้แนวทางนี้โดยการรุแก่อำนาจและการถ่วงถ่วงทางการเมือง

จากข้อมูลดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่าการนำประเด็นเกี่ยวกับการถอดสัญชาติกลายเป็นกลไกป้องปรามรูปแบบใหม่ที่ครองพื้นที่สื่อและบริบทการเมืองคูเวตแบบไม่เคยปรากฏมาก่อน รวมถึงผลข้างเคียงที่นำมาเป็นเหตุผลประกอบเพื่อโจมตีฝ่ายที่เห็นต่างทางการเมือง ซึ่งกลุ่มฝ่ายค้านมองว่าประเด็นการถอดสัญชาติกลายเป็นประเด็นการเมืองหวังผลทางคดีกับกลุ่มผู้เห็นต่าง ไม่ใช่กระบวนการทางกฎหมายตามหลักนิติรัฐ การนำเรื่องนี้สู่บรรยากาศการเมืองเป็นการกระทำและการใช้อำนาจเกินกว่าเหตุเลยเถิดกระทบถึงความเป็นพลเมืองและอธิปไตยแห่งรัฐอย่างปฏิเสธไม่ได้

บทสรุป

วิถีการเมืองประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาคุเวตเกิดขึ้นหลังมีรัฐสภาชุดแรกในปี ค.ศ. ๑๙๖๓ ซึ่งหากมองในมิติของควมมีเสถียรภาพทางการเมือง ย่อมกล่าวได้ว่าเป็นการเมืองที่ขาดเอกภาพเนื่องจากมีการปะทะกันระหว่างสองขั้วอำนาจประชาธิปไตยอย่างเข้มข้น โดยเฉพาะฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ เนื่องจากระบบรัฐสภาที่มีผู้แทนปวงชนเข้าไปทำหน้าที่ในการตรากฎหมาย และการตรวจสอบการใช้ อำนาจฝ่ายบริหาร ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ถือเป็นเสียงข้างมากในสภา ทำหน้าที่เสมือน เป็นฝ่ายค้านฝ่ายรัฐบาล ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่แบบการเมืองฝ่ายค้านผ่านกลไกของรัฐสภา ทั้งการตั้ง กระทุ้งถาม และการตรวจสอบการทำหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีโดยพุ่งเป้าไปที่ผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีที่มา จากสายสถาบันเจ้าผู้ครองรัฐ บางครั้งมีการเสนอญัตติเพื่อขออภิปรายเป็นรายบุคคล ส่งผลให้บางครั้ง หัวหน้ารัฐบาลต้องลาออก มีผลให้รัฐมนตรีทั้งคณะลาออกด้วยเช่นกัน ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มีการ ยุบสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วถึง ๑๐ ครั้ง และครั้งล่าสุดเกิดขึ้นในปี ค.ศ. ๒๐๑๖

อย่างไรก็ตาม กลุ่มการเมืองที่มีอิทธิพลและดูจะมีบทบาทนำในระบบรัฐสภาฝ่ายค้าน ได้แก่ กลุ่ม อิสลามจารีตนิยม อย่างกลุ่มซาลาฟีย์ (Salafism) ซุนนีย์ และกลุ่มชีอะห์^๕ อีกทั้งกลุ่มนิยมกระแส การเมืองอิสลาม (Political Islam) อย่างกลุ่มอิกวานีย์/ภราดรภาพมุสลิม (Muslim Brotherhood) นอกจากนี้ยังไม่รวมฝ่ายค้านจากกลุ่มเสรีนิยม และกลุ่มประชานิยม โดยสองกลุ่มนี้เป็นการรวมตัวกันของ บรรดาเยาวชน คนรุ่นใหม่ และนักธุรกิจที่มีอุดมการณ์ร่วมกันคือไม่ต้องการให้ระบบเศรษฐกิจและรายได้ จากทรัพยากรน้ำมันอันถือเป็นรายได้หลักของประเทศอยู่ภายใต้อำนาจและการผูกขาดโดยเจ้าผู้ครองรัฐ แต่เพียงฝ่ายเดียว ในขณะที่ฝั่งรัฐบาลมีอาวุธชนิดใหม่ชื่อว่า “ถอดสัญชาติ” โดยหวังผลป้องปรามการซักฟอก รัฐบาลผ่านกลไกของรัฐสภา เมื่อฟังเช่นนี้แล้วย่อมมองได้ว่าสภาชุดนี้จะอยู่ครบเทอมหรือไม่ และปัจจัยใด จะสร้างเอกภาพให้เกิดขึ้นได้ในวิถีประชาธิปไตยในบรรยากาศการเมืองที่สองขั้วอำนาจไม่เคยลงรอยกัน นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

^๕ กลุ่มการเมืองมุสลิมชีอะห์เป็นสัดส่วนมุสลิมจากสำนักคิดชีอะห์ ซึ่งเป็นพลเมืองคูเวตคิดเป็นร้อยละ ๒๐ ของประชากร ได้รับการเลือกตั้งในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคูเวตในการเลือกตั้งทั่วไปในปี ค.ศ. ๒๐๑๖ จำนวนทั้งสิ้น ๖ ที่นั่ง ลดลงจากการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมามีปี ค.ศ. ๒๐๑๒ ซึ่งเคยได้ ๙ ที่นั่ง

บรรณานุกรม

- ศูนย์ศึกษาองค์ความรู้ด้านยุทธศาสตร์, ๒๐๑๖, เรื่อง “การเลือกตั้งสมาชิกสภา Kuwait โอกาสและเสถียรภาพทางการเมือง” (ภาษาอาหรับ) สืบค้นเมื่อวันที่ ๐๑/๐๗/๒๐๑๙ จาก <https://fikercenter.com/position-papers/elections-of-the-national-assembly-of-kuwait-and-the-chances-for-political-stability>
- หนังสือพิมพ์อัลอิตติฮาด, ๒๐๑๖ เรื่อง “การยุบสภา Kuwait โดยพระราชอำนาจ” สืบค้นเมื่อวันที่ ๐๒/๐๗/๒๐๑๙ จาก <https://www.alittihad.ae/article/51025/2016/%D8%AD%D9%84-%D9%85%D8%AC%D9%84%D8%B3-%D8%A7%D9%84%D8%A3%D9%85%D8%A9->
- หนังสือพิมพ์นูนโพสต์, ๒๐๑๖ เรื่อง “การลาออกของฝ่ายรัฐบาลกับการยุบสภา เหตุใดการเมือง Kuwait ยังไม่ก้าวข้าม” สืบค้นเมื่อวันที่ ๐๓/๐๗/๒๐๑๙ จาก <https://www.noonpost.com/content/14570>
- Murad Al- Hayki, 2017, Gulf Centre for Development Policies ประเด็นร้อนการเมือง Kuwait สืบค้นเมื่อวันที่ ๐๔/๐๗/๒๐๑๙ จาก http://gulfpolicies.org/gcc/index.php?option=com_content&view=article&id=2694&Itemid=613
- Al- Jazeera, 2016 รายงานพิเศษเรื่อง “อะไรคือสาเหตุการยุบสภา Kuwait” สืบค้นเมื่อวันที่ 04/07/2019 จาก <https://www.aljazeera.net/programs/arab-present-situation/2016/10/16/%D9%85%D8%A7-%D8%A7%D9%84%D8%A3%D8%B3%D8%A8%D8%A7%D8%A8-%D8%A7%D9%84%D8%AA%D9%8A-%D8%A3%D8%AF%D8%AA->
- เว็บไซต์ทางการรัฐสภา Kuwait <http://www.kna.kw/clt-html5/index.asp>
- Al-Jazeera, 2016 ข้อมูลรัฐสภา Kuwait สืบค้นเมื่อวันที่ ๐๕/๐๗/๒๐๑๙ จาก <https://www.aljazeera.net/specialfiles/pages/1a83cf0b-46c1-487c-bf43-a0a0a293c526>